

Research Articles

การประเมินผลการฝึกภาคสนามร่วม 6 คณะ ปี 2532 : ความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับคะแนน และทัศนคติในการฝึกภาคสนามกับการได้อยู่ใน โครงการที่ตรงตามความถนัดของนักศึกษา

อมร เปรมกมล¹ พ.บ.

สมพงษ์ ศรีแสนป่าง¹ พ.บ.

ประเสริฐ ถาวรคุสัยสถิตย์² วท.บ.

วราวุช ปิติพัฒน์³ ท.บ., สสม.

พัชรีย์ เจียรนัยกุล⁴ วท.ม (ชีวเคมี)

เพลินพิศ วิยะทัศน์⁵ วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์)

เจนจิรา เรืองชยจตุพร⁶ ภ.บ.

1 ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์

2 คณะสาธารณสุขศาสตร์

3 คณะทันตแพทยศาสตร์

4 คณะเทคนิคการแพทย์

5 คณะพยาบาลศาสตร์

6 คณะเภสัชศาสตร์

The Evaluation of The Six-Faculty-Joint-Field Work : Comparison of the Marks and Attitudes of Students with Differences in Skill Levels.

Amorn Premgamone¹,
Prasert Thavornulsatit²,
Patcharee Jearanaikul⁴,
Jenjira Ruangchayajaturp⁶

Sompong Srisanpang¹,
Varanuch Pitipat³,
Ploenplit Viyatas⁵

More than 300 students from 6 faculties in Khon Kaen University worked together on Community Medicine III Field work. They were divided in to 10 groups. Each groups, consisting of about 30 students with different skills based on their disciplines, carried out a specific project proposed by staff from each faculty. The Evaluation Subcommittee, representatives from each faculty, categorized the students in each specific project into 2 groups. The skilled students were group I, and the unskilled ones were group II. The level of marks and attitudes between the two groups were analysed. The results revealed that the students in group I have higher marks than group II significantly at p-value < 0.001, the relative risk is 2.97. (the 95% C.I. = 2.21-3.73). There was no statistical difference in the attitudes of the 2 groups. The previous G.P.A of students had no effect on the marks for this field work. The students with good marks had better attitudes for future community work than the others at a significantly at (p<0.05).

The recommendation for the project in the future: The project should be divided into 2 parts. The first part should allow students from each faculty to perform their discipline based activities. The second part is the general tasks that can be carried on without difference in disciplines. The evaluation should be divided according to the activities in each part.

บทคัดย่อ

การดำเนินการฝึกภาคสนามร่วม 6 คณะ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นโดยนักศึกษา จำนวนกว่า 300 คน จะลงฝึกในพื้นที่เดียวกัน นักศึกษาจะถูกแบ่งเป็นกลุ่ม 10 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักศึกษาทั้ง 6 คณะ เพื่อการดำเนินการโครงการ 10 โครงการในพื้นที่ แต่ละโครงการเสนอโดยอาจารย์จากแต่ละคณะ ซึ่งอาจมีแนวโน้มเรียงตามความถนัดของแต่ละคณะ นักศึกษาแต่ละคณะก็จะมีความถนัดต่อโครงการต่างกัน คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกคณะก็จะศึกษาเนื้อหาแต่ละโครงการ และจัดกลุ่มนักศึกษาเป็นกลุ่มถนัดและไม่ถนัดและดำเนินการสุ่มตัวอย่าง 50% จากทุกโครงการ เพื่อศึกษาว่าโอกาสได้รับคะแนนของนักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม ว่าแตกต่างกันหรือไม่ และทัศนคติในด้านต่างๆ ของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไร

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่ได้อยู่ในโครงการที่ถนัดจะมีระดับคะแนนสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยมีค่า Relative Risk = 2.97 และ 95% CI. = 2.21-3.73 โอกาสที่จะได้อยู่ในโครงการที่ถนัดของนักศึกษาแต่ละคณะก็แตกต่างกันและ GPA เดิมของนักศึกษาในวิชาอื่นๆ ไม่มีผลต่อการได้เกรดโครงการภาคสนาม การได้อยู่ในโครงการที่ถนัดหรือไม่ นั้นไม่มีความแตกต่างของทัศนคติ นักศึกษาที่ได้เกรดโครงการดี จะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและอยากทำงานเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้นมากกว่านักศึกษาที่ได้เกรดต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

คณะผู้วิจัยจึงเสนอให้การทำโครงการควรประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นส่วนที่แต่ละคณะใช้ความสามารถเฉพาะและ ส่วนที่ 2 เป็นส่วนการทำงานที่ไม่มีใครถนัดกว่า และแบ่งคะแนนโครงการเป็น 2 ส่วน แล้วนำมารวมกัน เพื่อให้ใช้วิชาการที่ถนัดและก็ได้ทำงานร่วมระหว่างสาขาได้โดยเกิดความยุติธรรมในการประเมินผลมากขึ้น

บทนำ

การฝึกภาคสนามเวชศาสตร์ชุมชน 3 เป็นการฝึกร่วมระหว่างคณะต่างๆ ในศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ดำเนินมาตั้งแต่ปี 2526 จนถึงปี 2532 มีคณะต่างๆ

เข้าร่วม 6 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ มีนักศึกษาเข้าร่วมประมาณ 300 คน และแนวโน้มที่จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี อาจารย์จากคณะต่างๆ จะเสนอโครงการ รวม 10 โครงการ แต่ละโครงการจะมีนักศึกษาประมาณ 30 คน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจากทุกคณะ ลักษณะของโครงการจะมีความโน้มเอียงไปตามความถนัดของอาจารย์จากแต่ละคณะ ในขณะที่นักศึกษาจำนวนหนึ่งได้อยู่ในโครงการที่ตนมีพื้นฐานที่ถนัด แต่อีกจำนวนหนึ่งจะไม่มีพื้นฐานและไม่ถนัดในเรื่องนั้น (ตารางที่ 1) เช่น ในโครงการทันตสุขภาพจะมีนักศึกษาทันตแพทย์ที่ถนัดแต่นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ แพทยศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ฯ จะมีความถนัดน้อยกว่า แต่ในโครงการกำจัดอุจจาระนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์จะถนัด แต่นักศึกษาคณะทันตแพทย์ และคณะอื่นๆ จะไม่ถนัด ด้วยลักษณะดังกล่าวมาแล้วนี้ อาจก่อให้เกิดความได้เปรียบในการปฏิบัติงานในโครงการสำหรับนักศึกษาที่บังเอิญอยู่ในโครงการที่ตนถนัด ซึ่งอาจนำมาซึ่งระดับคะแนนที่มากกว่าสำหรับนักศึกษากลุ่มนี้และคะแนนโครงการเป็นส่วนที่มีน้ำหนัก 60% ของคะแนนภาคสนามทั้งหมดอีกด้วย ดังนั้น คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการฝ่ายประเมินผลจึงได้กำหนดคำถามของการวิจัยขึ้นดังนี้

1. นักศึกษาที่อยู่ในโครงการที่ตรงตามความถนัดจะมีระดับคะแนนโครงการแตกต่างจากนักศึกษาที่อยู่ในโครงการที่ไม่ตรงตามความถนัดหรือไม่

2. ความคิดเห็นของนักศึกษา 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันหรือไม่ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความพึงพอใจ ปัญหา ความรู้สึกมีส่วนร่วม และทัศนคติในการจะทำงานเพื่อชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการประเมินผลด้านคะแนนและด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาการฝึกภาคสนามเวชศาสตร์ชุมชน 3 ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาต่อไป

วิธีการ คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกคณะ เป็นผู้พิจารณารายละเอียดโครงการและวินิจฉัยว่าในแต่ละ

ละโครงการมีนักศึกษาขณะใด จัดอยู่ในกลุ่มตรงความถนัดและไม่ตรงความถนัด และดำเนินการ สุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาแต่ละโครงการ โดยวิธี Systematic Sampling คณะผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนโครงการขึ้น 3 แบบ เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบ

แบบที่ 1 Ranking เรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย คนที่ได้คะแนนสูงสุดของโครงการนั้น คือ ลำดับ 1

แบบที่ 2 A,B,C เป็นการตัดเกรดตามหลักเกณฑ์ของคณะอนุกรรมการประเมินผล

แบบที่ 3 X,Y,Z ใช้เกณฑ์สมมุติ ลำดับ 1-10 = X, 11-20 = Y, 21-30 = Z

สรุปผล (Result) จากโครงการในพื้นที่ทั้งหมด 10 โครงการ มี 2 โครงการ ที่กรรมการไม่สามารถตัดสินได้ว่า นักศึกษาจากคณะไหนจะถูกจัดว่าตรงความถนัด คือ 1) โครงการอนามัยผู้สูงอายุ และ 2) โครงการการใช้ยา ส่วนอีก 8 โครงการที่เหลือสามารถระบุได้ (ตารางที่ 1) จากตัวอย่างที่สุ่มจำนวน 163 คน พบว่าเป็นนักศึกษาที่ได้อยู่โครงการที่ตรงความถนัด 44 คน, ไม่ตรงความถนัด 90 คน และเป็นกลุ่มที่จำแนกไม่ได้ 29 คน ระดับคะแนน GPA เดิมของนักศึกษาในกลุ่มตรงและไม่ตรงตามถนัดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณาโดยเทียบกับคำถามของการวิจัยสามารถสรุปผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถนัดของนักศึกษาแต่ละคณะจำแนกตามโครงการต่าง ๆ

โครงการ \ คณะ	ทันต	เทคนิค (กายภาพ)	เทคนิค	พยาบาล	แพทย์	เภสัช	สาธารณสุข
น้ำสะอาด	0	0	0	0	0	0	+
ทันตสุขภาพ	+	0	0	0	0	0	0
สมรรถภาพทางกาย	0	+	0	0	0	0	0
อนามัยแม่และเด็ก	0	0	0	+	+	0	+
ปวดข้อ	0	+	0	0	0	0	0
हनอนพยาธิ	0	0	+	0	0	0	0
กำจัดอุจจาระ	0	0	0	0	0	0	+
อนามัยโรงเรียน	0	+	0	+	0	0	+
โครงการการใช้ยา	0	0	0	0	0	0	0
อนามัยผู้สูงอายุ	0	0	0	0	0	0	0

ตรงความถนัด = +, ไม่ตรงความถนัด = 0

3.1 นักศึกษาที่อยู่ในโครงการที่ตรงตามความถนัด จะมีระดับคะแนนโครงการแบบ A, B, C ต่างจากนักศึกษาที่อยู่ในโครงการที่ไม่ตรงความถนัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยมีค่า Relative Risk = 2.97 และ 95% CI = 2.21-3.73 (ตารางที่ 3) ในกรณี

ตัดเกรดโดยใช้วิธี Ranking และวิธี X,Y,Z ไม่พบความแตกต่าง

โอกาสที่จะได้อยู่โครงการที่ถนัดของนักศึกษาแต่ละคณะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยคณะสาธารณสุขมีโอกาสสูงสุด (72.7%) รองลงมาคือคณะพยาบาลศาสตร์ (ตารางที่ 2)

นักศึกษาแต่ละคณะมีโอกาสได้เกรดโครงการตามแบบ A,B,C และแบบ Ranking ไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าตัดแบบ X,Y,Z จึงจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 2) โดยที่นักศึกษาคณะทันตแพทย-

ศาสตร์ จะได้อันดับ 1 ทุกรูปแบบการ ตัดเกรด คณะสาธารณสุขจะได้อันดับที่ 2

GPA เดิมของนักศึกษาไม่มีผลต่อการได้เกรดแบบ A,B,C อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่ว่าจะใช้จุดตัดของคะแนน GPA ที่ 2.00, 2.50, หรือ 3.00 เป็นตัวแบ่ง เมื่อพิจารณาจาก Odd Ratio และ 95% CI (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักศึกษาของแต่ละคณะเมื่อพิจารณาแยกตามความถนัด, เกรดโครงการ 3 แบบจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

คณะ ลักษณะที่ พิจารณา ความถนัด	ทันต n (%)	เทคนิค (กายภาพ) n (%)	เทคนิค	พยาบาล	แพทย์	เภสัช	สาธารณสุข	รวม	PValue
			n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
ตรง	4 (25)	5 (25)	4 (33.3)	6 (37.5)	9 (26.5)	0 (0)	16 (72.7%)	44 (32.8%)	<.001
ไม่ตรง	12 (75)	15 (75)	8 (66.7)	10 (62.5)	25 (73.5)	14 (100)	6 (27.3)	90 (67.2)	
รวม	16	80	12	16	34	14	22	34	
เกรดโครงการ									>0.05
A	16 (84.2)	13 (52)	8 (61.5)	11 (61.1)	22 (50)	12 (66.7)	20 (76.9)	102 (62.6)	
B	3 (15.8)	12 (48)	5 (38.5)	7 (38.9)	22 (50)	6 (33.3)	6 (23.1)	61 (37.4)	
รวม	19 (100.0)	25 (100.0)	13 (100)	18 (100.0)	44 (100.0)	18 (100.0)	26 (100.0)	163 (100.0)	
เกรดโครงการ									<.05
X	1		3						
Y	11 (57.9)	7 (28)	6 (46.2)	6 (33.3)	13 (29.5)	7 (38.9)	13 (50)	63 (38.6)	
Z	7	6	1	6	16	8	10	54 (33.1)	
รวม	1	12	6	6	15	3	3	46 (28.2)	
รวม	19	25	13	18	44	18	26	163	
Rank (ค่าเฉลี่ย)	9.89	16.77	14.62	16.22	16.93	12.5	10.42		P>.05

ตารางที่ 3 แสดงค่าคะแนนโครงการตัดแบบ A, B, C ของนักศึกษาจำแนกตามความถนัดและไม่ถนัด

ระดับคะแนน	ความถนัด		รวม n (%)	x ²	Relative Risk	95% CI
	ตรง n (%)	ไม่ตรง n (%)				
แบบ A, B, C						
A	35 (79.5)	51 (56.7)	86 (64.2)	6.72	2.97	2.21-3.73
B	9 (20.5)	39 (43.3)	48 (35.8)			
รวม	44 (100.0)	90 (100.0)	134 (100.0)			

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง GPA เดิมก่อนเข้าฝึกภาคสนามกับระดับคะแนน A,B, ที่ได้จากโครงการ และค่า Chi Square, Odd Ratio และ 95% Confidence interval

GPA เดิม	A	B	Chisg.	Odd Ratio	95%CI
<2.0	3	4	1.25	2.339	-1.76, 6.44
>2.0	100	57			
<2.5	31	26	3.98	2.01	0.03, 3.98
>2.5	72	30			
<3.0	71	51	4.33	2.30	0.133, 4.46
>3.0	32	61			

3.2 การได้อยู่ในโครงการที่ตรงกับความถนัดหรือไม่ ไม่มีผลต่อความเห็นต่างๆ ต่อโครงการ เช่น การประสบปัญหาด้านเนื้อหาของโครงการ การต้องค้นหาความรู้เพิ่มเติม ทักษะในการทำงานเพื่อชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ การมีส่วนร่วมในโครงการ แต่ในคำถามถึงความรู้สึกว่าได้อยู่โครงการที่เหมาะสม ถนัดนั้น คำตอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($X^2 = 42.14$, $DF = 4$, $p < .005$)

เมื่อพิจารณาคูแอมป์ A,B,C ที่ได้จากโครงการกับทัศนคติของนักศึกษา พบว่ามีความแตกต่างในแง่ของการอยากทำงานในชุมชนเพิ่มขึ้น และในข้อที่ถามความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ โดยมีค่า $p < 0.05$ และ $p < 0.025$ ตามลำดับ ในทัศนคติข้ออื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

วิจารณ์ จากการศึกษานี้พบว่า การได้อยู่ในโครงการที่ถนัดมีผลต่อคะแนนโครงการ แต่โอกาสในการจะได้ลง ในโครงการนั้นไม่เสมอภาคในแต่ละคณะ อันเนื่องมาจากเนื้อหาในหลักสูตรของแต่ละคณะ นักศึกษาคณะเดียวกัน การจะได้อยู่ในโครงการที่ถนัดหรือไม่ก็ขึ้นกับ

โชค นักศึกษาที่ได้อยู่ในโครงการที่ถนัดก็จะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและอยากทำงานในชุมชนเพิ่มขึ้น และมีโอกาสได้รับคะแนนที่ดีกว่า

ทางเลือกในการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมในประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องนี้อาจมีหลายทางได้แก่

1. ลดความลึกซึ้งของโครงการ จนทุกคนในโครงการมีโอกาสเท่ากัน วิธีนี้ อาจลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน แต่อาจทำให้โครงการและการฝึกกลายเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย เนื่องจากขาดการใช้ความรู้ของสาขาวิชา

2. ให้การทำโครงการประกอบด้วย 2 ส่วนประกอบ คือส่วนประกอบที่ 1 เป็นการทำงานที่เป็นไปตามความถนัดของแต่ละคณะ และส่วนประกอบที่ 2 เป็นส่วนที่นักศึกษาจะทำงานร่วมกันโดยไม่มีใครถนัดกว่าใคร เช่น การทำการวิจัยขนานกัน โดยทั้งสองส่วนประกอบควรสอดคล้องกัน และประเมินผลแต่ละส่วนแล้วนำมารวมกัน

ทางเลือกในทางที่ 2 อาจมีปัญหาในการคิดค้นรูปแบบ แต่น่าจะเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับความรู้สึก

ของนักศึกษา และอาจารย์สาขาวิชาอื่นให้สนใจที่จะใช้วิชาการของตนเอง เพื่อประโยชน์ของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักวิชาการแต่ละแขนงเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาให้การประเมินผลการฝึกภาคสนามมีความยุติธรรมเพิ่มขึ้น โดยคณะอนุกรรมการประเมินผลการฝึกภาคสนามร่วม 6 คณะ ปี 2532 ได้สละแรงกายและทุนทรัพย์ส่วนตัวเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ นับเป็นการวิจัยในเชิงบูรณาการ ให้การเรียนการสอนและการวิจัยสอดคล้องและรับใช้ซึ่งกันและกัน ขอขอบพระคุณ นพ.พิศิษฐ์ โจทย์กึ่ง ผู้อำนวยการฝึกภาคสนามปี 2532 คณาจารย์และนักศึกษาทุกท่าน

ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณ คุณมยุรี โสบุญมี ที่ช่วยลงข้อมูลในคอมพิวเตอร์และแก้ไข หากการวิจัยนี้ส่งผลให้มีการปรับปรุงรูปแบบการฝึกเพื่อให้เกิดความพัฒนาขึ้นทำให้นักศึกษาได้มี Community Mind มากขึ้น เพื่อการเป็นบัณฑิตที่สามารถนำวิชาการ สู่การแก้ปัญหาชุมชนมากขึ้น คณะผู้วิจัยจะขออุทิศส่วนของความดีนี้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้เอ่ยนามไว้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- 1) Somdej Pinitsoontorn and Chingchai Methapat. Integrated Community Medicine Field Work involving health science students. First report at the Bienial Meeting of the Network of Community Oriented Education Institutions for Health Sciencs. Pattaya, Thailand. September, 1987.